

Kostimografska mapa za lik Scarlett O'Hara za filmsku ekranizaciju romana "Zameo ih vjetar"

Mašanović, Dora

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:837948>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-24**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

**Kostimografska mapa za lik Scarlett O'Hara za filmsku ekranizaciju
romana *Zameo ih vjetar***

U Zagrebu, rujan 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET
ZAVOD ZA DIZAJN TEKSTILA I ODJEĆE
KOSTIMOGRAFIJA

DIPLOMSKI RAD

**Kostimografska mapa za lik Scarlett O' Hara za filmsku ekranizaciju
romana *Zameo ih vjetar***

Mentor: doc. art. Marin Sovar

Autorica: Dora Mašanović

Neposredni voditelj: doc. dr. art. Ivana Bakal

Mat. broj: 0117226042 (11373/k)

U Zagrebu, rujan 2022.

UNIVERSITY OF ZAGREB
FACULTY OF TEXTILE TECHNOLOGY
DEPARTMENT OF FASHION AND TEXTILE DESIGN
COSTUME DESIGN

MASTER'S THESIS

**Costume design for the movie character Scarlett O 'Hara for the film
adaptation of the novel *Gone with the Wind***

Mentor: doc. art. Marin Sovar

Co-Mentor: doc. dr. art. Ivana Bakal

Author: Dora Mašanović

0117226042 (11373/k)

Zagreb, September 2022

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA:

Kostimografska mapa za lik Scarlett O' Hara za filmsku ekranizaciju romana
Zameo ih vjetar

Studij za dizajn tekstila i odjeće

Modul: Kostimografija

Dora Mašanović

Kostimografska mapa za lik Scarlett O' Hara za filmsku ekranizaciju romana
Zameo ih vjetar

Broj stranica: 73

Broj autorskih ilustracija: 22

Broj slika: 30

Broj literaturnih izvora: 21

Članovi povjerenstva:

1. doc. dr. sc. Renata Hrženjak
2. doc. art. Marin Sovar, ak. slik. graf.
3. doc. dr. art Ivana Bakal, mag. ing. des. tex
4. doc. dr. sc. Irena Šabarić

IZJAVA O AUTORSTVU DIPLOMSKOG RADA

Ovim potvrđujem da sam osobno napisala diplomski rad pod naslovom *Kostimografska mapa za lik Scarlett O' Hara za filmsku ekranizaciju romana „Zameo ih vjetar“* i da sam njegova autorica.

Svi dijelovi rada, podaci ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima (mrežni izvori, udžbenici, knjige, znanstveni, stručni članci i sl.) u radu su jasno označeni kao takvi te su navedeni u popisu literature. Autorica sam svih crteža.

Dora Mašanović

Dora Mašanović

Zagreb, Svibanj 2022.

SAŽETAK

Ovaj diplomski rad sastoji se od teorijskog i praktičnog dijela. U teorijskom dijelu istražuje se moda i odjeća prikazana u filmu *Zameo ih vjetar* iz 1939. godine, viktorijansko razdoblje kojem pripadaju ti kostimi, žanr i sama radnja djela, a u nastavku rada će se analizirati kostimi koji se pojavljuju u filmu, pisat će se o njihovom kreatoru Walteru Plunkettu te njegovoj bogatoj karijeri kostimografa. Bavit ćemo se i karakterizacijom lika, što je vrlo važan segment u osmišljavanju kostima. Također, pratit ćemo promjenu siluete i odjevnih predmeta tijekom dvaju desetljeća kroz koje se film proteže. U praktičnom dijelu rada nalaze se prijedlozi crteža kostima za lik Scarlett O'Hara inspirirane formom, siluetom, bojama, uzorcima i materijalima iz razdoblja u kojem je smještena radnja djela. Također će se opisati proces izrade realiziranih šešira, a faze izrade zabilježiti će se fotografijama.

KLJUČNE RIJEČI: *Zameo ih vjetar*, Scarlett O'Hara, kostimografija, karakterizacija likova, film, Viktorijansko razdoblje

ABSTRACT

This graduate paper consists of a theoretical and a practical part. The theoretical part deals with the fashion and clothes shown in the movie *Gone with the Wind* from 1939, the Victorian period to which the costumes belong, as well as genre and plot of the movie. Later on, the paper analyzes the costumes that appear in the movie, their creator Walter Plunkett and his rich career as a costume designer. We will also deal with the characterization of Scarlett O'Hara, which plays an important role in costume design, as well as follow the change in silhouette and clothing throughout the two decades shown in the movie. In the practical part of the paper, there are suggestions of costume drawings for the character of Scarlett O'Hara inspired by the form, silhouette, colors, patterns, and materials of the period in which the work is set. The process of making the realized hats will also be described, while the stages of the aforementioned process will be recorded with photos.

KEYWORDS: *Gone with the wind*, Scarlett O'Hara, costume design, characterisation, movie, Victorian era

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. VIKTORIJANSKO RAZDOBLJE	2
2.1. Ženska moda 1860-ih i 1870-ih godina	2
2.2. Muška moda 1860-ih i 1870-ih godina.....	10
3. WALTER PLUNKETT.....	13
3.1. O kostimografu i njegovom životnom opusu	13
3.4. Kostimografija filma <i>Zameo ih vjetar</i>	15
4. ANALIZA KOSTIMA LIKA SCARLETT O'HARE KROZ FILM	18
5. PRAKTIČNI DIO RADA	31
5.1. Karakterizacija lika Scarlett O'Hara	31
5.2. Kostimografska mapa	32
5.3. Proces izrade odabranih šešira.....	52
6. ZAKLJUČAK	59
7. POPIS LITERATURE	61
8. POPIS LIKOVNIH PRILOGA I FOTOGRAFIJA	63

1. UVOD

Prohujalo s vihorom poznata je američka ljubavna povijesna drama iz 1939. godine koju je režirao Victor Fleming prema istoimenom romanu koji je napisala spisateljica Margaret Mitchell. Radnja je smještena u Americi 1860-ih i 1870-ih godina, tijekom građanskog rata i nakon njega, u saveznoj državi Georgiji u kojoj živi razmažena južnjačka ljepotica Scarlett O'Hara. Ona je bila najpopularnija i najljepša djevojka u okrugu koju su obožavali svi mladići osim Ashleya Wilkesa, čije srce nikada nije uspjela osvojiti. Tijekom života promijenila je nekoliko partnera, a zadnji je bio imućni, no jednako uobraženi i cinični Rhett Butler koji nije bio zadovoljan njihovim brakom. Iako je bio zaljubljen u Scarlett, više nije više mogao podnijeti njezinu egoističnost i razmaženost, zbog čega ju napušta, a ona tek tada shvaća da ga je voljela. Scarlett je predstavljena kao tragična figura koja uvijek teži nečemu što ne može imati, a kada to dobije, više nije zadovoljna.

Film je ljubavna povijesna drama, što je ustvari proširena kategorija fikcije u kojoj se radnja odvija u povijesnom okruženju. Ovaj žanr popularizirao je Walter Scott početkom 19. stoljeća s djelima kao što su *Roba Roy* i *Ivanhoe*. Najbolje povijesne romanse besprijekorno spajaju povijest i piščevu fikciju, pritom zadovoljavajući zanimanje za rekonstrukciju prošlih događaja i načina života, a istovremeno prateći romantičnu priču glavnih likova djela.

Važnu ulogu u shvaćanju karaktera likova imaju kostimi za koje je u ovom filmu bio zaslužan Walter Plunkett koji je neupitno prikazao modu razdoblja 1860-ih i 1870-ih godina. Američka moda tog razdoblja bila je pod utjecajem europskih stilova, a ženske haljine s punim suknjama nosile su se pod utjecajem same kraljice Viktorije. Oslanjajući se na uske korzete, krinoline i obruče, dame na Zapadu nosile su siluete u obliku zvona. Njihove haljine od svile, muslina i baršuna bile su ukrašene čipkom, vezom, gumbima i vrpcama. U to je vrijeme bilo moderno da muškarci nose jednokrake prsluke bez ovratnika s poluugradbenim jaknama. Njihove su kravate bile vezane mašnom ili ušivene u labavi čvor i pričvršćene pribadačom. U svečanim prilikama muškarci su nosili tamne frakove i hlače s bijelom kravatom, standardnom večernjom odjećom koja se nastavila i u 20. stoljeću. Zanimljivo je da u to vrijeme nije postojala kategorija nagrade Oscar za najbolju kostimografiju, zbog čega ovaj film nije ni mogao biti nagrađen tom najprestižnijom nagradom u spomenutom polju.

2. VIKTORIJANSKO RAZDOBLJE

2.1. Ženska moda 1860-ih i 1870-ih godina

Šezdesetih godina devetnaestog stoljeća u svijetu mode došlo je do velikih promjena. Veliki utjecaj na tijek mode imao je Građanski rat u Americi, kao i odijevanje osamnaestog stoljeća. Tijekom 1860-ih godina veličina, to jest širina krinoline dosegla je svoj vrhunac, dok je muška moda prelazila u šire i lagane krojeve. Viktorijansko razdoblje u modi zabilježilo je mnoge promjene, kako u stilu, tako i u modnoj tehnologiji te načinima distribucije. Na modu su još utjecali i razni pokreti u arhitekturi, književnosti i vizualnim umjetnostima. Značajnom napretku mode također je pridonijela masovna proizvodnja šivaćih strojeva 1850-ih godina te pojava sintetičkih boja. Uspon pariške mode, počevši s modnom kućom koju je osnovao Charles Fredrick Worth, postavljat će trendove do kraja stoljeća. Silueta 1860-ih godina bila je definirana krinolinom u obliku kaveza ili suknjom s obručom, tzv. *hoopskirt*. On se pojavio krajem 1850-ih godina, a sastojao se od niza koncentričnih čeličnih obruča kružnog oblika pričvršćenih okomitim trakama. Krinoline su bile široko dostupne svim ženama i često ismijavane kroz razne crteže zbog veličina koje su dosezale, poput onih u rokokou.¹

Slika 1. Krinolina u obliku kaveza - obruči od čelične žice i platnene trake, cca. 1865. g.

¹ Fashion and history timeline, 1860-1869, 19th century, decade overview, <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1860-1869/> (pristupljeno 20. 3. 2022)

Obruči su bili relativno pristupačni, stvarajući modu koja se nosila u cijelom društvu, iako je takva moda često bila predmetom ismijavanja jer su ženske suknje zauzimale sve više prostora na nogostupima, klupama i dvoranama. Tijekom desetljeća oblik krinolina suptilno se mijenjao, mijenjajući s njim cijelu siluetu. 1860. godine obruč je bio ogroman, koji je gotovo jednako kružan cijelim putem. Otprilike 1862. godine tzv. *hoopskirt* počeo se povećavati prema leđima, postajući piramidalnog oblika, do 1868. godine sprijeda se spljoštio, dok je većina volumena bila sa stražnje strane. Zapravo, 1868. godine počinju se nositi tzv. *crinolette*, serija poluobruča koja podržava volumen samo straga.²

Slika 2. Dnevna haljina, 1860. – 1862. g.

Slika 3. Poslijepodnevna haljina, cca. 1865. g.

² Fashion and history timeline, 1860-1869, 19th century, decade overview, <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1860-1869/> (pristupljeno 20. 3. 2022)

Slika 4. Haljina, 1868. – 1869. g.

Ženska odjeća sastojala se od steznika, rukava različitih stilova, te široke suknje koja je dodirivala pod. Konstrukcija krinoline s metalnim obročima, tzv. *cage* (kavez) iskosi, nosila se preko tzv. *chemise* haljine, gaćica i steznika. Steznici su se skraćivali jer nije bilo potrebe za ograničavanjem kukova.³ Općenito, u ovom razdoblju korzeti nisu bili usko vezani, već je sama veličina suknji činila struk malim. Položaj struka u 1860-im godinama opet se malo povisio, stvarajući dojam kraćeg struka. Oko 1868. godine gornja se haljina znala podizati i vezati kako bi se vidjela donja haljina; naročito su to bile dnevne haljine pogodne za duge šetnje ili, pak, sportske varijante. S obzirom na to da su se donje haljine vidjele, ukrašavale bi se trakicama, resicama ili su bile jarkih boja. Tijekom cijelog desetljeća, dnevni steznici imali su dugačke rukave i visoke vratne izreze. Široki *pagoda* rukavi u obliku zvona iz 1850-ih bili su i dalje prisutni, dok su se donji *engeantes* rukavi mogli složiti u obliku balona te bi cijeli obujam bio veći. Rukavi 1860-ih sve su se češće počeli zatvarati na ručnom zglobu, te su poprimili mnoge varijante. Nosili su se mobilni ovratnici i pojasevi.⁴

³ Tortora, Phyllis G. i Eubank, Keith. *Survey of Historic Costume, 5th ed.* New York: Fairchild Books, 2010., str. 361.

⁴ Severa, Joan L. *Dressed for the Photographer: Ordinary Americans and Fashion 1840-1900.* Kent, Ohio: Kent State UP, 1995., str. 194-197.

Slika 5. *The Crown Princess of Prussia i Prince Henry*, listopad 1863. g.

1860-ih godina, trend za suknje uparene s bluzama, za razliku od dosadašnjeg odgovarajućeg prsluka, počeo je prevladavati u ležernoj dnevnoj odjeći, osobito među mladim djevojkama. Najznačajnija vrsta ženske bluze bila je tzv. *garibaldi* bluza, nazvana po talijanskom borcu za slobodu Giuseppeu Garibaldiju, a inspirirana vojnom odorom. Tradicionalno izrađena od grimizne merino vune s crnom pletenicom i gumbima, imala je visoki izrez i pune rukave skupljene u usku manžetu.⁵

Također, takvu se bluzu moglo vidjeti i u crnoj vuni ili bijelom pamuku. Još jedna ženska moda inspirirana vojskom bila je *Zouave* jakna posuđena od alžirskih vojnika Zouavea koji su se borili u Talijanskom ratu 1859. godine. Ta kratka jakna bez ovratnika imala je zaobljene obrube napravljene pletenicom i pričvršćene na vratu, a često je bila uparena s *garibaldi* bluzom.

⁵ Severa, Joan L. *Dressed for the Photographer: Ordinary Americans and Fashion 1840-1900*. Kent, Ohio: Kent State UP, 1995., str. 197.

Slika 6. *Garibaldi dresses*, ožujak 1862. g.

Slika 7. *Crinolina, Crinolette, Bustle*

Za večernje haljine vratni se izrez spuštao, odnosno mogao je biti ravan ili se spuštati lagano sa svake strane u sredinu prsa. Nosila se i tzv. *bertha* – ovratnik izrađen od čipke ili druge tanje tkanine, generalno ravan ili zaobljen, a naglašavao je ženska ramena. Rukavi za večernje izlaske bili su kratki, ponekad upotpunjeni s naramenicama. Što se tiče vanjske odjeće, šalovi su i dalje bili omiljeni, posebice jer su široke suknje bile savršena površina na kojoj se mogao prikazati veliki *Paisley* ili „indijski“ šal. Krajem desetljeća nosile su se i *paletot* jakne koje su bile $\frac{3}{4}$ dužine i opuštenih rukava koji se nježno drapirao od ramena do poruba.

Tehnologija i izum bili su očigledni u modi žena 1860-ih godina. Prvo, uporaba šivaćeg stroja eksponencijalno je porasla, osobito nakon što je u Sjedinjenim Američkim Državama (SAD) izbio građanski rat koji je odmah izazvao ogromnu potražnju za vojnim uniformama za nošenje. The Singer Company, koju je osnovao Isaac Singer sa svojom šivaćom mašinom, 1850-ih godina bila je najveća kompanija za šivanje, a mnoge su žene već tada posjedovale takve šivaće mašine u svom domu. Vjerojatno je popularnost *ready-made* ogrtača i krinolina djelomično posljedica šivaćeg stroja, budući da je isti dopuštao brzu i jeftinu izradu. Drugo, sintetičke boje postajale su sve popularnije u modi. Prvu ljubičastu nijansu nazvanu *mauveine* izumio je William Henry Perkins 1856. godine, a ubrzo je uslijedilo i više drugih sintetičkih nijansi.⁶ Od sredine do kraja 1860-ih godina, čvrsto se uspostavio trend živih, ponekad čak i jarkih boja, često u kontrastnim kombinacijama. Frizure su ostale iste – razdjeljak na sredini, pundže,

⁶ Tortora, Phyllis G. i Eubank, Keith. *Survey of Historic Costume*, 5th ed. New York: Fairchild Books, 2010., str. 336-361.

kovrčice koje su nježno padale niz lice, a žene bi ih upotpunjavale trakicama ili mrežicama za dnevne varijante, tzv. *snood* kojom bi obgrlile pundžu. Krajem desetljeća frizure su postajale sve kompleksnije i bogatije. Umjetna kosa postala je uobičajena, a prodavala se u uvojcima i pletenicama. Kako su frizure rasle u veličini i složenosti, *snood* je ispao iz mode.⁷ *Bonnet* šesirić se i dalje nosio, manje kapice s tilom i mrežicom, cvijećem i trakicama, na sredini glave, te je mogao imati zaobljen obod ili biti malo sužen. Kako su krajem 1860-tih frizure postajale više i kompleksnije šesiri su se naginjali malo prema naprijed, tj. više prema čelu. Za svečane večernje prilike nosili su se ukrasi za kosu od dragulja, cvijeća ili voća.

Slika 8. Moda oglavlja i frizura, 1868. g.

Slika 9. Moda oglavlja i frizura 1860-ih godina

1860. godine svjedočile su usponu jednog od najvažnijih likova u modi devetnaestog stoljeća, Charlesa Fredericka Wortha, koji se dan danas slavi kao „otac visoke mode“. Davne 1858. godine otvorio je vlastitu modnu kuću, zajedno sa svojim partnerom Ottom Gustafom Bobergom koji se bavio administracijom posla. Do 1860. godine, putem namjernog promicanja i pametnog marketinga, Worth je uveden u carske dvorske krugove i počeo je odijevati najelitnije francusko društvo, uključujući i caricu Eugenie. Tijekom 1860-ih, kuća Worth uživala je ogromni uspon i uskoro su joj klijentice bile aristokratske žene iz cijele Europe, kao i žene bogate društvene klase u Americi. Worthovi su dizajni bili poznati po svojim

⁷ Severa, Joan L. *Dressed for the Photographer: Ordinary Americans and Fashion 1840-1900*. Kent, Ohio: Kent State UP, 1995., str. 205-206.

prepoznatljivim tkaninama i raskošnim ukrasima, izvrsnom uklapanju i povijesnoj inspiraciji, osobito preporodima iz sedamnaestog i osamnaestog stoljeća.⁸

Krajem 1860-ih, volumen suknje počeo se okretati unatrag, što je ustvari bio odmak od kružnih suknji iz sredine stoljeća. Ovaj trend u potpunosti je ostvaren 1870-ih godina kada je naglasak bio na odjeći gdje je volumen koncentriran na stražnjoj strani, budući da su suknje projicirale unatrag, a sprijeda padale ravno uz tijelo. Desetljeće je vidjelo dvije različite siluete u ženskoj odjeći, a obje su zadržale fokus na stražnjoj strani suknje. Prva silueta desetljeća započela je 1870. godine – velike, kružne ili ovalne krinoline prethodnih desetljeća srušile su se u tzv. *bustle* stil. Tu se radi o meko drapiranoj izbočini na stražnjoj strani struka, nastaloj manipulacijom tkaninom i draperijom.⁹

Ovaj stil podržavale su podsuknje ili krinolette s volanima od konjske dlake, što predstavlja prilagodbu ranijih čeličnih krinolina. Krinoleta se sastojala od redova čeličnih poluobruča prekrivenih tkaninom. Ramena su nježna i spuštена, nalik onome što je bilo u prethodnom desetljeću, a nose se uski rukavi, dekorirani na porubu ili *pagoda* rukavi. Steznik, gornji dio haljine, tzv. *bodice* često je bio dekoriran poput suknje. Dnevna varijanta haljine imala je visoki, zatvoreni vratni izrez, ali se nosio i v izrez ili onaj kvadratni, a otvoreniji vratni izrez dekorirao bi se čipkama, trakama ili naborima, nalik porubu suknje pa bi se vrat ukrašavao stisnutim ogrlicama (*chokerima*) ili ogrlicama s privjescima. Druga silueta 1870-ih godina bila je da je steznik (*bustle*) prešao u *princess* liniju koju je popularizirala princeza od Walesa, Alexandra. Taj steznik nije imao horizontalni šav u struku, nego je umjesto toga imao duge vertikalne ušitke i linije, stvarajući tako strogi i vitki izgled. Nosili su se čvršći korzeti te su išli preko bokova kako bi učvrstili i osigurali tijelo. Dame su nosile spojeno donje rublje, tj. *chemise* i duge gaće u jednom dijelu. Kao i u prijašnjim desetljećima, postojale su dnevna, popodnevna i večernja haljina, s razlikom u vratnom izrezu i dužini rukava. *Bonnet* šešir zamijenjen je manjim šeširima koji su na prednjem dijelu nagnuti radi balansa, ukrašeni mašnjama ili trakama. Nije bilo neuobičajeno imati dva prsluka (*bodice*) za jednu suknju (dnevna i večernja varijanta). Također, tada su u modi sve više bili kaputi i jakne, npr. *chesterfield* kaput preuzet iz muške mode, s baršunastim ovratnikom. U modi su bile jarke boje poput jake ružičaste, plave, ljubičaste i žute, upravo zbog izuma sintetskih bojila 1856. godine. Porubi i ukrasi postajali su sve teži, a haljine su otežavale mašne, resice, vezice, pletenice i slično. Ovakve kompleksnosti u dizajnu dovele

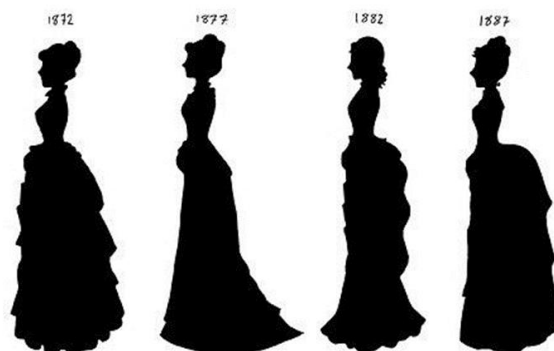
⁸ Tortora, Phyllis G. i Eubank, Keith. *Survey of Historic Costume*, 5th ed. New York: Fairchild Books, 2010., str. 354.

⁹ Tortora, Phyllis G. i Eubank, Keith. *Survey of Historic Costume*, 5th ed. New York: Fairchild Books, 2010., str. 386.

su do predstavljanja tzv. *tea gown* – haljine za čaj koje su se nosile doma, najčešće za druženje s prijateljicama, budući da su bile opuštenije forme i dopuštale su ženama da otpuste korzet ili da ga uopće ne nose. Frizure su se razradile – složene u puno čvorića i pletenica s kovrčama koje su ostavljene da slobodno padaju niz lice, a nosili su se i umetci (engl. *waterfall hairstyles*), dok su šeširi bili manjeg oboda, ukrašeni trakicama i cvijećem.¹⁰

Slika 10. Ženska moda 1870-ih i 1880-ih godina

Slika 11. Era *bustlea* se mijenjala: razdoblje od 1868. do 1876. označava prvu ili ranu eru, od 1877. do 1882. njegovao se prirodan izgled, dok od 1880-ih do kraja desetljeća traje druga era i on se polako uklanja iz upotrebe

¹⁰ Victoria and Albert museum, *History of Fashion 1840 – 1900*, <http://www.vam.ac.uk/content/articles/h/history-of-fashion-1840-1900/> (pristupljeno 25. 3. 2022.)

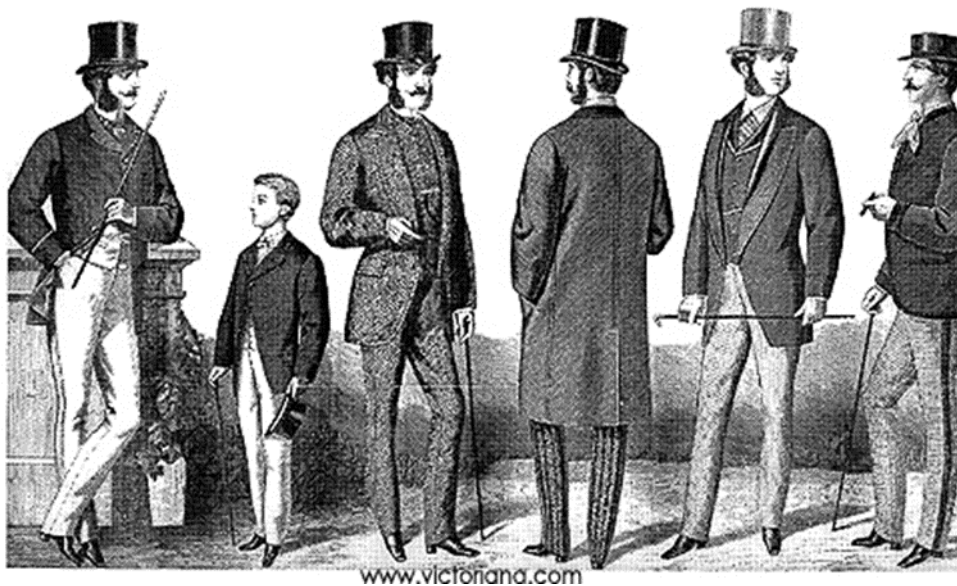
Slika 12. Dnevna haljina, 1870. g.

2.2. Muška moda 1860-ih i 1870-ih godina

Većinu 1860-ih godina, muška je odjeća bila obilježena *oversized* izgledom s opušteno krojenim jaknama i širokim, cjevastim hlačama. Jakne svih vrsta zadržale su spuštene ramene šav i izdašno krojene rukave iz 1850-ih te su se produžile do bedra. Do kasnih 1860-ih, ukupna silueta počela se gubiti, a jakne su se skraćivale, što označava trend koji se nastavio i 1870-ih godina. Kao i u ženskoj odjeći, tehnologija je imala značajan učinak na mušku odjeću.¹¹ Šivaći stroj brzo je stvarao mogućnost masovne proizvodnje većeg dijela muške odjeće. Građanski rat uvelike je ubrzao korištenje šivaćih strojeva; s obzirom na to da je vojska zahtijevala 1,5 milijuna uniformi godišnje, postojala je velika potražnja. Broj šivaćih strojeva u upotrebi udvostručio se od 1860. do 1865. godine. Košulje, donje rublje, dodaci, a sve češće čak i hlače te kaputi, izrađivali su se strojno. Brooks Brothers zabilježio je 1860-ih godina da je izrada kaputa ručno trajala šest dana, ali se uz pomoć stroja mogla dovršiti za tri. Građanski je rat na još jedan način ojačao industriju konfekcijske odjeće kada je vojska Unije prikupila mjerenja i statistike o odraslim muškarcima.¹²

¹¹ Victoria and Albert museum, *History of Fashion 1840 – 1900*, <http://www.vam.ac.uk/content/articles/h/history-of-fashion-1840-1900/> (pristupljeno 25. 3. 2022.)

¹² Severa, Joan L. *Dressed for the Photographer: Ordinary Americans and Fashion 1840-1900*. Kent, Ohio: Kent State UP, 1995., str. 208.

Slika 13. Muška viktorijanska odjeća, 1868. g.

Tzv. *sack* ili *lounge* jakna, ravna, opuštена i bez šava u struku, dobivala je na modi i prihvaćanju kao ležerna ili čak poluformalna dnevna odjeća. Kada se nosi s odgovarajućim prslukom i kontrastnim hlačama, mogla je biti izrađena od tamne vune, ali je mogla biti krojena i u trodijelno odgovarajuće svijetlo odijelo sastavljeno od prsluka, sakoa i hlača. Za formalniju, poslovnu odjeću muškarac bi odabrao jutarnji kaput, definiran šavom u struku i izrezom sprijeda koji je postao nježnijeg pregiba 1860-ih. U kombinaciji s prslukom i hlačama, jutarnji je kaput često bio krojen od teže, tamne vune i tvida. Hlače, široke i bujajuće, mogle su biti svijetle ili tamne, a ponekad su se vidale pruge i kocke, iako su takvi uzorci bili sve rjeđi tijekom 1860-ih. Frak je 1860-ih godina postao potpuno rezerviran za svečane večernje prilike, nošen uz odgovarajući prsluk i hlače te uštirkanu naboranu ili izvezenu bijelu košulju.¹³

¹³ Tortora, Phyllis G. i Eubank, Keith. *Survey of Historic Costume*, 5th ed. New York: Fairchild Books, 2010., str. 371.

Slika 14. Tzv. *sack* odijelo, 1865. – 1870. g.

Što se tiče gornje odjeće, *chesterfield* kaput obrubljen pletenicom i svilenim baršunastim oblogama bio je popularan oblik gornje odjeće. Košulje, koje su se češće skrivale ispod jakni s visokim gumbima, sada su bile jednostavnije nego prijašnjih desetljeća. Ovratnici košulja nisu bili posebno visoki, a često su bili preklopljeni, upotpunjeni raznim kravatama. Prsluci su obično bili jednostruki i često su imali šal ovratnik. Muškarci su kosu nosili u visini ušiju, uredno razdijeljenu i začešljanu na stranu, a meki se val smatrao privlačnim. U modi su bili različiti brkovi, uključujući podrezane brade. Svileni cilindrični šešir ostao je prevladavajući izbor, dostigavši visoke visine ranih 1860-ih.

Muška odjeća 1870-ih bila je obilježena triježnošću i podcijenjenim stilom. Sveukupna silueta malo je stala u odnosu na kutijaste, prevelike jakne iz prethodnog desetljeća. Košulje su postale obične, više nisu bile naborane i jako uštirkane, što je samo naglašavalo oštru, čistu liniju. Muškarci su šišali kosu kraće nego ranijih godina i nosili je uredno s razdjeljkom. Osnovni elementi muške odjeće ostali su općenito isti. Tijekom 1870-ih, jutarnji kaput, jednostruki ili dvostruki, imao je tri ili četiri gumba i mogao se povezivati svilenom pletenicom za elegantan završetak. Jutarnji kaput imao je iznenađujuću svestranost – postao je svečan kada je krojen od tamne tkanine u kombinaciji sa sivim hlačama, a bio je i stilski opušten kada je izrađen od tvida. *Lounge* odijelo bilo je sve modernije, osobito među radničkom klasom. Večernje prilike zahtijevale su svečani crni frak s repovima do koljena, odgovarajućim prslukom s dvostrukim kopčanjem, uštirkanom bijelom košuljom te leptir mašnom i crnim hlačama, obično s pletenicom po vanjskim bočnim šavovima. *Chesterfield* kaput, obrubljen pletenicom i svilenim

baršunastim oblogama, bio je najpopularniji oblik gornje odjeće, krojen do koljena 1870-ih godina.¹⁴

Slika 15. Muška silueta, 1871. g.

3. WALTER PLUNKETT

3.1. O kostimografu i njegovom životnom opusu

Walter Plunkett, rođen 1902. godine u Oaklandu u Kaliforniji, napustio je studij prava kako bi započeo svoju karijeru na Broadwayu, a zatim i u Hollywoodu kao filmski statist sredinom 1920-ih godina, prije nego što je prešao na kostimografiju. Njegova prva zaslužna uloga u dizajnu kostima došla je 1927. za film *Hard-Boiled Haggerty* od RKO Studios, gdje je služio kao voditelj odjela za garderobu. Tamo je Plunkett dobio veliki stupanj slobode u dizajnu kostima, nakon čega je brzo rastao u toj industriji. Sredinom 1930-ih godina, već se smatrao vodećim hollywoodskim stručnjakom za povijesne kostime, zahvaljujući svom radu na nekoliko filmova u kojima je Katharine Hepburn bila u glavnoj ulozi; zapravo je ona bila ta koja je potaknula Plunketta da pročita djelo *Zameo ih vjetar*.¹⁵ Iako nije imao formalno obrazovanje, ubrzo je unaprijeđen u kostimografa i bio je glavni dizajner RKO Picturesa od 1926. do 1939. godine. Walter je tijekom svoje karijere radio na više od 150 projekata u hollywoodskoj filmskoj industriji. Njegovi su najznačajniji filmovi: *Little Women* (1933), *Alice*

¹⁴ Victoriana magazine, *Victorian Men Clothing from the 1870s*, <http://www.victoriana.com/Fashion/victorianclothing/victorianmen.html> (pristupljeno 3. 4. 2022.)

¹⁵ How do we run on, *The Talented Mr. Plunkett and the Costumes of "Gone with the Wind"*, <http://gwtwscrapbook.blogspot.com/2010/09/talented-mr-plunkett-and-costumes-of.html#.YlbKHHpBxPY> (pristupljeno 4. 5. 2022.)

Adams (1935), *A Woman Rebel* (1936), *Zameo ih vjetar* (1939), *That Forsyte Woman* (1949), *Summer Stock* (1950), *Amerikanac u Parizu* (1950), *Showboat* (1951.), *Singin' In The Rain* (1952.) i *Raintree County* (1957).¹⁶ Nakon što je pročitao *Zameo ih vjetar*, Plunkett je bio toliko zarobljen pričom da je odmah nazvao svoje agente da zatraži posao kostimografa na filmu. Selznick je znao za Plunkettove kostime jer je s njim radio na filmu *Little Women* te je na licu mjesta angažirao dizajnera. Za svoje najpoznatije kostimografsko djelo u filmu *Zameo ih vjetar*, Plunkett je stvorio više od 5 000 zasebnih odjevnih predmeta za više od pedeset likova. U Plunkettu, Selznick je dobio zaposlenika koji je dijelio njegovu fanatičnu pozornost prema detaljima te je bio jako pedantan. Knjigu je pročitao više puta, provjerio svaki odlomak koji se odnosi na modu te sastavio knjigu zapisa od 200 stranica s citatima o kostimima.¹⁷ Walter Plunkett deset je puta nominiran za Oscara, a 1951. godine priznat je za *Amerikanca u Parizu*, kada je nagradu podijelio s kolegama kostimografima Orry-Kellyjem i Irene Sharaff. Plunkett se povukao 1966. godine nakon što je radio u filmovima, na Broadwayu i za Metropolitan Opera. Posljednje godine života proveo je sa svojim partnerom Leejem. Walter je umro 1982. godine, ostavivši Leeju svoje imanje.¹⁸

Slika 16. Walter Plunkett

¹⁶ Hargrove R. Eugenia, *Remembering costume designer Walter Plunkett* (2019), <https://www.theageofgrace.com/2019/06/09/remembering-costume-designer-walter-plunkett/> (pristupljeno 4. 5. 2022.)

¹⁷ Williams L., *Walter Plunkett – Fashion Historian - Walter Plunkett (1902-1982)* <https://blog.seamwork.com/inspiration/walter-plunkett/> (pristupljeno 4. 5. 2022.)

¹⁸ How do we run on, *The Talented Mr. Plunkett and the Costumes of "Gone with the Wind"*, <http://gwtwscrapbook.blogspot.com/2010/09/talented-mr-plunkett-and-costumes-of.html#.Y1bKHHpBxPY> (pristupljeno 4. 5. 2022.)

3.4. Kostimografija filma *Zameo ih vjetar*

Mnogo je razloga zašto se stari hollywoodski obožavatelji uvijek iznova vraćaju filmu *Zameo ih vjetar*, a prekrasni kostimi filma jedan su od glavnih razloga tome. Dizajni Waltera Plunketta ne samo da izgledaju zapanjujuće, već su i poprilično povijesno točni, upravo zahvaljujući Plunkettovoj neumornoj predanosti svom zanatu. Kao što svi obožavatelji znaju, film započinje 16-ogodišnjom Scarlett koja sjedi na prednjem trijemu svog doma, dok flertuje s dečkima u bijeloj pamučnoj haljini s obručem koja je opremljena odgovarajućim crvenim baršunastim remenom, mašnjama za kosu i cipelama. Scarlett nastavlja nositi haljinu tijekom scene na otvorenom sa svojim ocem i navečer tijekom obiteljskih molitava. Ironično, bijela haljina s volanima bila je jedan od posljednjih kostima koje je Plunkett dizajnirao za taj film. U najranijim verzijama scene, Scarlett je nosila haljinu od muslina sa zelenim grančicama koja se također koristila u scenama s roštilja u filmu, ali svemoćni producent David O. Selznick na kraju je odbacio te snimke iz raznih razloga, uključujući sukobe s redateljem Georgeom Cukorom (na kraju ga je zamijenio Victor Fleming). Konačno, Selznick, koji je uvijek bio perfekcionista, odlučio je da se haljina od muslina sa zelenim grančicama previše koristi u filmu, zbog čega je poslao Plunketta natrag na ploču za crtanje. Plunkett, koji je bio fanatičan u unosu autentičnih povijesnih detalja u svoje kostime, dizajnirao je haljinu inspiriranu modnim trendovima iz razdoblja prije rata. Odjeća koja se kupovala u dućanima u to vrijeme nije bila uobičajena, a većina bogatih žena, poput Scarlett, svoju je modnu inspiraciju crpila iz časopisa poput *Godey's Lady's Book*, koji su davali crteže u boji poznate kao modne tablice najnovijih trendova iz New Yorka i Pariza. Plunkettov dizajn za bijelu haljinu s volanima prilično je sličan mnogim Godeyjevim dnevnim haljinama iz kasnih 1850-ih i ranih 1860-ih koji su sadržavali usko pripijene steznike, velike suknje s naboranim obručima i čvrsto stegnute strukove koji su bili prikazani remenima i mašnjama. Čini se da je točna čak i bijela boja na kojoj je Selznick inzistirao jer je vjerovao da će naglasiti Scarlettinu nevinost.¹⁹

Haljina od muslina sa zelenim grančicama koju Scarlett O'Hara nosi na roštilju na plantaži Twelve Oaks jedan je od najpoznatijih kostima u povijesti starog Hollywooda. Ikonična haljina kostimografa Waltera Plunketta napravljena je po uzoru na opise autorice Margaret Mitchell i

¹⁹ Garrett A. (2016), *The Costumes of "Gone With the Wind": Scarlett's White Ruffle Dress*, <http://www.oldhollywoodfilms.com/2016/07/the-costumes-of-gone-with-wind.html> (pristupljeno 10. 4. 2022.)

popularne uzorke večernje odjeće iz 1850-ih i 1860-ih godina. Na neki način, haljina za roštilj bila je tipična južnjačka krasna odjeća – napravljena od muslina, vrste lagane pamučne tkanine koja se proizvodila u jugoistočnoj Aziji, i ponekad ukrašena ručno oslikanim cvjetnim uzorkom. Muslinova lagana tkanina bila je vrlo tražena u vrućim klimama kao što je Georgia u 19. stoljeću, a njezine iznimne sposobnosti draperija dobro su funkcionirale sa širokim suknjama s obručima koje su bile moderne u to vrijeme. Međutim, ta haljina bila je riskantan izbor za popodnevi roštilj. Uzorak s rukavima otvorenih ramena i dubokim izrezom bio je uzorak haljine za ples koja se smatrala neprikladnom odjećom za prave mlade dame, koju su nosile na dnevnom događaju 1861. godine. Mitchell čak ukazuje na to pitanje u romanu, ali se u filmu pojavljuje mnogo suptilnije. Mammy (Hattie McDaniel) zamjera Scarlett što je „pokazala grudi prije 3 sata“, a njezina se haljina primjetno razlikuje od onih koje je Plunkett dizajnirao za druge mlade žene koje su bile na roštilju, posebice Scarlettinu suparnicu u borbi za ruku Ashleyja Wilkesa (Leslie Howard), Melanie Hamilton (Olivia de Havilland). Nema sumnje, to je također jedan od razloga zašto se Rhett Butler (Clark Gable) tako široko smiješio kada je prvi put ugledao Scarlett na velikom stubištu Twelve Oaksa i zašto Ashleyjeva sestra India (Alicia Rhett) daje oštar komentar da „muškarci mogu flertovati s takvim djevojkama, ali ih nikad ne ožene“.²⁰

Haljina sa zavjesama koju Scarlett O'Hara nosi u posjetu Rhettu Butleru u zatvoru zasigurno je jedan od najpoznatijih kostima u filmu. Haljina sa zavjesama pojavljuje se u drugoj polovici i romana i filma kada se očajna Scarlett, kojoj je prijeko potreban novac da plati visoke poreze na plantaži svoje obitelji, odluči predati Rhettu u zamjenu za spomenuti novac. Mitchell je Scarlettinu haljinu sa zavjesama bazirala na zavjesama iz obitelji njezine majke. Obiteljska plantaža u Sjevernoj Georgiji uništena je tijekom invazije vojske Unije, osim par zavjesa koje su se prenosile s koljena na koljeno kao jedino dragocjeno naslijeđe koje je preživjelo tu pustoš. Za haljinu sa zavjesama, Plunkett je kupio zeleni baršun koji je izložio suncu kako bi postigao izbljedjeli izgled koji bi bio prikladan za često korištene zavjese, a zatim je stvorio genijalan dizajn s vezama zavjesa napravljenima u remen i odgovarajućom baršunastom kapom ukrašenom perjem. Plunkett je također ublažio svoje izvrsne vještine šivanja za haljinu koja izgleda kao da se mogla spojiti u jednoj večeri.²¹

²⁰ Garrett A. (2016), *The Costumes of "Gone With the Wind": Scarlett's Barbecue Dress*, <http://www.oldhollywoodfilms.com/2016/07/the-costumes-of-gone-with-wind.html> (pristupljeno 10. 4. 2022.)

²¹ Garrett A. (2016), *The Costumes of "Gone With the Wind": Scarlett's Barbecue Dress*, <http://www.oldhollywoodfilms.com/2016/07/the-costumes-of-gone-with-wind.html> (pristupljeno 10. 4. 2022.)

Posljednja trećina filma *Zameo ih vjetar* događa se tijekom 1870-ih godina. Ovo razdoblje u američkoj povijesti poznato je kao pozlaćeno doba, djelomično zbog raskošnih dizajna koji su bili favorizirani i u modi i u dizajnu interijera. Ženska moda odmaknula se od volana, suknji s karikama i laganih tkanina, kako bi sadržavala dizajne koji grle tijelo od bogatih materijala poput baršuna. Plunkettov dizajn za crvenu balsku haljinu predstavlja i lijepo izrađen primjer stila pozlaćenog doba i važan simbolički trenutak u radnji filma. Plunkett je napravio haljinu od bogatog bordo baršuna koju je ručno sašio i obrubio nojevim perjem u boji vina. Upečatljiv ansambl dopunjen je velom i rukavicama boje vina te naušnicama. Rhett, koji je i u romanu i u filmu bio stručnjak za žensku odjeću, pokušavao je poniziti Scarlett zbog odabira odjeće. Scarlettina crvena balska haljina s dubokim dekolteom i dizajnom otvorenih ramena nije bila prikladna odjeća za rođendansku zabavu, što gledatelji lako mogu zaključiti po haljinama koje su druge žene nosile.²² Iako su gledatelji napuštali kino uvjereni da su vidjeli pravi odraz razdoblja Građanskog rata, sasvim je jasno da su mnogi aspekti stilova kostima u filmu više ukorijenjeni u 1930-ima nego u 1860-ima. U svim haljinama za film steznici su bili izrezani u skladu s oblikom grudi, dok je zapravo korzet bio temelj za moderan oblik 1860-ih, a njedra su mu odgovarala. Krinoline u filmu također su pretjerane, dizajnirane u stilu kupole koji je veći i širi od onog koji se nalazi u preživjelim primjercima iz 1860-ih godina. Ovi dodaci učinili su kostime privlačnijim za publiku kasnih 1930-ih i ranih 1940-ih godina, zbog čega je to predstavljalo nešto što bi publika željela rekreirati za vlastitu garderobu.²³

²² Garrett A. (2016), *The Costumes of "Gone With the Wind": Scarlett O'Hara's Red Ballgown*, <http://www.oldhollywoodfilms.com/2016/08/the-costumes-of-gone-with-wind-scarlett.html> (pristupljeno 10. 4. 2022.)

²³ The International Association for Media and History (2020), *Glamour: The Influence of Vivien Leigh's Film Costumes on Dressmaking Patterns of the 1930s and 1940s*, <http://iamhist.net/> (pristupljeno 10. 4. 2022.)

Slika 17. Plunkettove skice za film *Zameo ih vjetar*

4. ANALIZA KOSTIMA LIKA SCARLETT O'HARE KROZ FILM

Kostimograf Walter Plunkett zaslužan je za očaravajuće i ekstravagantne kostime iz filma *Zameo ih vjetar* koji nas svaki put nanovo nadahnu. Ovaj film možda je najznačajniji po tome što nam je donio jednog od najboljih ženskih likova u povijesti filma, Scarlett O'Haru, pomalo razmaženu i egoističnu južnjačku djevojku čijim ćemo se kostimima baviti u ovom poglavlju.

Walter Plunkett do današnjeg je dana jedan od najplodnijih kostimografa u svom opusu rada koji je radio u Hollywoodu. Još jedna važna činjenica je da se tijekom svojih aktivnih godina odlikovao kao jedini radni dizajner koji je ograničio svoje napore na povijesne kostime, što mu je pomoglo da postane priznati autoritet na tom polju. Budući da je radio na više od 150 povijesnih filmova, taj autoritet vrlo je teško osporiti. Iako je Plunkett uspio u filmu uključiti veliki dio povijesno točnih kostima, ipak postoji nekoliko slučajeva u kojima se od njega tražilo da modificira haljine u korist silueta iz 1930-ih godina.

Scarlett O'Hara lik je veći od života i sila na koju treba računati – ona je lik koji balansira ambiciju, odlučnost i snagu. Ona je središnji lik filma, zbog čega je neizbježno usredotočiti se na nju kada govorimo o kostimima filma. Njezin ormar nije samo ikoničan, već prikazuje i čitav njezin lik. Walter Plunkett ispričao je priču o ovom nevjerojatnom liku kroz svoje kostime, ostavljajući nam ogromnu lekciju o narativnom dizajnu na koju će se pozivati mnogi nadolazeći dizajneri. Kada prvi put upoznamo Scarlett, ona je tek dijete – razmažena djevojčica koja je uvijek uživala u svim blagodatima i privilegijama svog statusa, ali još uvijek dijete. Sukladno tome, predstavljena je u velikoj bijeloj haljini s volanima.

Slika 18. Scarlett O'Hara u bijeloj haljini s volanima

I boja i volani ističu njezinu mladost i nevinost, istovremeno prenoseći njezino bogatstvo i razmaženu osobnost, ukazujući na njezinu koketnost i privlačnost. Zahvaljujući vrlo pametnom uključivanju crvenih detalja na kosi i pojasu u dizajn, također uspijeva nagovijestiti njezinu ćud; njezinu žestinu i snagu koja će postati sastavnim dijelom njezinog karaktera.

Njezina sljedeća odjeća, ona koju nosi za vrijeme sudbonosnog roštilja Twelve Oaks, koristi sličnu tehniku kako bi istaknula Scarlettinu najnegativniju crtu: zavist. Haljina još jednom kombinira bijelu boju i volane kako bi stvorila dječji ugođaj, ali ovaj put i ideju da se igra kao

odrasla djevojčica. Dodajući mu i zelene elemente koji ukazuju na njezinu otrovnu zavist i ambiciju koji se pojavljuju prvi put tijekom piknika dok pokušava, ali i ne uspijeva, otjerati Ashleyja Wilkesa od spomenute Melanie. Također, dodatni gigantski šešir učvršćuje njezinu koketnu narav. Iako je to bio poslijepodnevni roštilj, Scarlett je inzistirala da obuče tu haljinu kratkih rukava koji su bili primjereni samo za večer, kako bi privukla pažnju svog voljenog Ashleyja. Ova haljina možda je najikoničnija reprezentacija klasičnog prijeratnog južnjačkog stila. Možda je djevojčica, ali zna i voljna je koristiti svoje čari. „Donje rublje 1860-ih koje možemo vidjeti na sceni gdje se Scarlett priprema za roštilj sastojalo se od košulje, korzeta, lepršave podsuknje s mnoštvom volana i krinoline. Tek se od 1850-ih godina donje rublje moglo raskošno dekorirati čipkom i mašnama, što se prije smatralo nemoralnim.“²⁴

Slika 19. Scarlett u haljini na roštilju Twelve Oaks

Kako sav njezin šarm i odlučnost ne mogu zadobiti srce njenog voljenog Ashleyja, iz inata se odlučuje udati za Melanienog brata, zbog čega je njezino sljedeće odijelo vjenčanica.

²⁴ Modni zamorac (2013), *Kostimi kroz film „Prohujalo s vihorom“*, <https://blog.dnevnik.hr/modnizamorac/2013/05/1631643438/kostimi-kroz-film-prohujali-s-vihorom.html> (pristupljeno 1. 3. 2022.)

Zanimljivo je kako ta haljina nije bijele boje kao i prijašnje haljine. U ovoj vjenčanici Plunkett se udaljio od bijelog tona, već je haljinu napravio od boje bjelokosti kako bi ona dobila manje otmjen izgled. Udajući se za Hamiltona iz inata, slomila je svoju nevinost. Ta suptilna promjena boje podcrtava njezin prvi zastoj jer napušta nevinost djetinjstva. Više nije tako nevinna te tako napušta idiličnu prirodu svog djetinjstva u isto vrijeme kada Jug ulazi u rat. Prije nego je Scarlett i promislila o braku s Charlesom, već je bila obučena u majčinu vjenčanicu, no kod vjenčаницe primjećujemo nešto zanimljivo. „Njena majka Ellen se udala oko 1844. godine, a moda tada je bila potpuno drugačija od ove koju je odjenula Scarlett, koja je tipičan primjer mode iz 1930-ih godina. Budući da je Plunkett pomno istraživao povijest mode nije moglo doći do zabune, te se pretpostavlja da je i njena majka uletjela brzo u brak te da je posudila vjenčanicu od svoje starije sestre koja se udala desetljeće prije nje, a poznato je da je moda u Americu stizala kasnije nego što je bila trend u Europi.“²⁵

Slika 20. Vjenčanje Scarlett i Charlesa

Nakon izbijanja Američkog građanskog rata i Hamiltonove smrti, susrećemo je kao udovicu prisiljenu na žalovanje, iako želi živjeti punim plućima. Njezina potpuna nesklonost

²⁵ Modni zamorac (2013), *Kostimi kroz film „Prohujalo s vihorom“*, <https://blog.dnevnik.hr/modnizamorac/2013/05/1631643438/kostimi-kroz-film-prohujali-s-vihorom.html> (pristupljeno 1. 3. 2022.)

ograničenjima udovištva prekrasno nam je predstavljena upotrebom poprilično živahnog šešira od fuksije. Jednak dojam ostavlja i situacija kada joj Rhett Butler odluči pokloniti zeleni ženski šešir, tzv. *bonnet*. Postaje posve jasno da on želi prekinuti razdoblje njezine žalosti jer, kako on kaže, poprilično je lažna udovica koja ne osjeća iskreno žaljenje. To doista možemo i primijetiti u njezinom neprestanom mrmljanju o ograničenjima i dosadi nošenja crne boje i smetnji zbog nemogućnosti prisustvovanja balovima i društvenim događajima. Upravo ju je zbog toga tako zabavno vidjeti sa žalobnom odjećom jer se ona protivi samoj njezinoj naravi. Ona je prirodni paun, a pravila žalosti doslovno je tjeraju da kastrira taj svoj prirodni instinkt. Nije stvorena za nošenje crne boje – više je prilagođena živim i svijetlim bojama, osobito crvenoj i zelenoj, kako je do sada utvrđeno. Zapravo, jedan od najzanimljivijih aspekata kostimografije za ovaj film jest način na koji Plunkett koristi te dvije boje, ne bi li publici dao znak da shvati što prolazi kroz Scarlettin um.

Slika 21. Udovica Scarlett u crnoj haljini nakon Charlesove smrti

Isto, također, možemo primijetiti i na božićnoj haljini koju nosi kada je napokon prestala žalovati. Nije slučajno što nosi ovaj komad jer je prisiljena vidjeti Ashleyja kako se vraća kući, ali ne može učiniti ništa kako bi ga odvušla od Melanie. Do ovog trenutka, zelena je bila narativno vezana za Scarlettinu zavist i želju za Ashleyjem. Na sličan način, crvena boja povezana je s njezinim temperamentom, strašću i odlučnošću, zbog čega je također logično da

je odjevena u crveno-bijelu haljinu kada se odluči pokušati još jednom suočiti s Ashleyjem u vezi njihove „ljubavi“. Ta crveno-bijela haljina još je poprilično djevojačka, podsjećajući publiku da je ona uistinu još uvijek mlada djevojka koja ima jedva osamnaest godina. To je posljednji očajnički pokušaj da se uhvati za nadu, ljubav i svijet u kojem je odrasla.

Slika 22. Scarlett u zelenoj božićnoj haljini

Slika 23. Scarlett u crveno-bijeloj haljini

Dok se napad Yankeeja na Atlantu nastavlja, Scarlett se natjera da radi kao medicinska sestra u vojnoj bolnici, iako za to mjesto nikada nije bilo manje prigodnog ljudskog bića, što jasno možemo primijetiti iz ekspresija njezina lica – slično kao što nije htjela biti udovica, ne želi biti ni medicinska sestra, no život i okolnosti tjeraju je u ovaj vrlo neželjeni položaj. Ono što je sjajno u vezi s tim likom jesu sila i snaga s kojima se ona tome protivi. No, unatoč njezinom duhu i volji, cijeli joj se svijet ruši pod nogama, zbog čega se počinje odijevati u jednostavniju odjeću tamnijih boja i prigušenijeg tona. Svijetle, živopisne boje i bujne haljine iz njezinih dana na Tari su nestale.

Slika 24. Scarlett nakon napada Yankeeja na Atlantuu

Kako se nalazila zaključana u kući, sama s trudnicom koja je bila pod njenom skrbi, njezin ormar sastojao se od samo jedne haljine. Doslovno joj je oduzeto sve što joj je bilo značajno; zemlja, luksuz, Ashley, njezine haljine, sigurnost... Sve to jasno pokazuje činjenica da joj je ostala jedna jedina skromna haljina. Ta starinska haljina koju Scarlett nosi vjerojatno je pripadala njenoj majci jer, prema kroju gornjeg dijela haljine, tkanini i detalju poput stila rukava, zaključujemo da haljina pripada 1840-im godinama. Tijekom bijega iz Atlante i putovanja kući, kroz koje nastavlja nositi istu staru haljinu, shvaća koliko život zaista može biti težak i što doista znači snaga i odlučnost. Upravo u tom trenutku, dok rukama kopa po zemlji u odrpanoj haljini, rađa se prava Scarlett koja se od malog razmaženog derišta pretvorila u čvrstu ženu. Scarlett O'Hara je, prije svega, žena koja se bori za ono što želi. Kada gleda cijenu, nemilosrdno se probija kroz prepreke. I sada, kao glava kuće u Tari, sve što želi je zadržati svoju zemlju – što znači obavljanje ručnog rada, odustajanje od haljina i zabava, a sve to radi bez pritužbi. Ta čelična odlučnost vizualno je istaknuta kroz kostimografiju činjenicom da je tijekom cijelog ovog dijela filma snimljena u potpuno istoj haljini s kojom je stigla na Taru, gotovo kao stalni podsjetnik na ono što je izgubila. Scarlettina žestina i odlučnost glavna su snaga koja stoji iza njezine ideje o zatvorskom posjetu Rhettu kako bi došla do novca potrebnog za spas Tare. Ta ista njezina sila tjera je da ode odjevena u haljinu od starih zavjesa. „Iako se

na prvi pogled čini neobičnom, ova baršunasta zelena haljina prikladna je povijesnom razdoblju, te je vrlo originalan izbor, posebno za posjet Rhettu u zatvoru.²⁶

Ta je haljina bez sumnje jedna od najprepoznatljivijih haljina u filmu. Ova haljina nije samo savršen odraz Scarlettine osobnosti, već je nevjerovatna izjava o tome gdje se nalazi u filmu i kamo planira otići. Zelena boja temeljito je uspostavljena kao vizualni prikaz njezine sumnjičave i spletkave naravi, a točno to ova haljina i predstavlja – masku s kojom se pretvara da je nešto što nije, samo kako bi dobila ono što želi. Na neki način ova haljina predstavlja ključnu promjenu u njezinom karakteru. Prije se drugačije odijevala i koketno se ponašala jer je mislila da to rade žene, a sada to čini isključivo kako bi dobila ono što želi. I tako, ona odlazi u zatvor odjevena kao dama jer zna da je to jedini način na koji će Rhatt obratiti pažnju na nju. Upravo je zbog toga ova haljina toliko kulturna – sjajno uspijeva izraziti njezinu sposobnost da izvuče maksimum iz svih okolnosti u kojima se nađe. Što ako nema novca za kupiti haljinu? Napraviti će jednu od zavjesa.

Slika 25. Scarlett O'Hara u haljini od zelenih zavjesa

Kako nije uspjela dobiti željeni novac od Rhetta, odlučila je ukrasti sestrinog bogatog zaručnika i udati se za njega, što je možda najpodlija stvar koju je Scarlett učinila tijekom cijelog filma i ona to vrlo dobro zna. Kako joj dolikuje, kada dolazi kući kako bi priopćila tu vijest sestri, odjevena je u lažno skromnu crvenu haljinu. Zašto lažno skromna? Zbog toga što bi formom prošla pod skromnu haljinu da nije bila izrađena od svijetlog, odvažnog crvenog baršuna i svile.

²⁶ Modni zamorac (2013), *Kostimi kroz film „Prohujalo s vihorom“*, <https://blog.dnevnik.hr/modnizamorac/2013/05/1631643438/kostimi-kroz-film-prohujali-s-vihorom.html> (pristupljeno 1. 3. 2022.)

Pokušava izgledati žalosno zbog sestre, ali se i prikriveno hvali činjenicom da više nije toliko siromašna i da joj budućnost odjednom izgleda puno svjetlije. Ono što smatramo tako briljantnim u ovom dizajnu jest koliko ono kontradiktorno izgleda. Strukturirana je poput haljine koju biste nosili u crkvi, s lijepim okruglim vratnim izrezom i rukavima cijele dužine, dok je u isto vrijeme gotovo opsceno koliko su materijali i boja neskromni; što je savršen način za opisivanje ove nove faze njezinog života. Sada je poslovna žena i pokušava se uklopiti u izrazito muški svijet. Da bi to učinila, morat će odigrati tu dvostruku igru između pojavljivanja skromnosti, kakva bi trebala biti svaka žena u njezino vrijeme, te zračenja statusom i vodstvom, dvije osobine na koje se općenito mrštilo kad su otkrivene na ženi.

Slika 26. Scarlett u haljini od crvenog baršuna

U skladu s tim, većina njezinih haljina pokušava uravnotežiti i ta dva koncepta. No, kako vrijeme prolazi, postaje sve manje diskretna u razmetanju bogatstvom, što izaziva brojne kritike među građanima. Plava haljina koju nosi za vrijeme napada na grad vjerojatno je najbolji primjer ovog njezinog novog, manje diskretnog trenda. Ova njezina ekstravagantnija strana vrlo se pametno odražava kroz detalje, ali ne i kroz cijeli dizajn. Na primjer, izrez je odvažniji, a kombinacija boja plava i žuta hrabrija je od svega u čemu smo je do sada vidjeli. Muževa smrt

i nepovjerenje grada u nju ostavljaju je u vrlo osjetljivom položaju. To se, zajedno s činjenicom da prvi put u životu osjeća žaljenje, na ekranu pretiče u najtmurniji i najtrijezniji izgled cijelog filma – jednostavna i skromna crna haljina bez mrlje boje u njoj. Ovaj put, umjesto da poželi kako više ne želi biti udovica, Scarlett se šeta po kući ulazeći u sporadični alkoholizam. Osjeća sažaljenje prema sebi i prema svemu što je željela u životu, a nije ispalo onako kako je očekivala.

Slika 27. Scarlett u jednostavnoj crnoj haljini

Scarlettin brak s Rhettom najveća je promjena u njezinoj priči nakon početka Građanskog rata, i to s razlogom. Udaja za Rhetta omogućuje joj da postigne ono što je željela od samog početka – biti neopisivo bogata. Ta iznenadna navala beskonačnog raspoloživog novca uzdiže njezinu ekscentričnost i ekstravaganciju, kako u ponašanju, tako i u izgledu. Svoju prijašnju lažnu skromnost potpuno odbacuje u korist sveopće ekstravagancije i razmetljivosti. Također se vratila u bijelo prvi put od prije početka spomenutog rata. Neki bi to mogli nazvati slučajnošću, ali teško da je to tako, pogotovo kada to postane sastavni dio ove nove faze u njenom životu. Nije slučajno ni što je haljina koju nosi na povratku u Taru bijela; ne samo da je ponovno bijela, već očit pokušava podsjetiti na haljinu koju je nosila na roštilju Twelve Oaksa, dodavanjem zelenih detalja. Scarlett se čini kao da je konačno tamo gdje je htjela biti prije izbijanja rata te tako pokušava nastaviti svoj život kao da sve njezine teškoće nikada nisu postojale. Pokušava,

potpuno podsvjesno, izbrisati dio svog života koji joj se zapravo nikada nije sviđao, zbog čega se vraća svojoj staroj projekciji slike o samoj sebi.

Slika 28. Scarlett u bijelo-zelenoj haljini nakon vjenčanja s Rhettom

No, to pak predstavlja drugi problem. Ako je već udana i bogata kako je oduvijek željela, što slijedi iza toga? Sreća? Tu leži njezin problem – ona ima sve, ali nije baš sretna. Zapravo, što više vremena prolazi, sve se manje osjeća sretnom i postupno se počinje gubiti u vlastitoj emocionalnoj bijedi. Taj silazak u emocionalnu nestabilnost lijepo se odražava u kostimima kroz dramatičnu promjenu sheme boja i ukupnog stila. I dok je promjena stila prikrivena stvarnom promjenom siluete između 60-ih i 70-ih godina 19. stoljeća, promjena sheme boja je neporeciva. Ne samo da bijela postaje sve prisutnija, već ona počinje nositi i tamnije boje, crnu i plavu. Čini se kao da se koleba, odlazeći od Rhetta do Ashleyja i natrag do Rhettaj ne znajući biti zadovoljna, što se također jako dobro odražava u iznenada eklektičnom setu haljina koje nosi tijekom ovog dijela filma. Međutim, koliko god se trudila, nikada neće biti zadovoljna i sretna zato što želi nešto što ne može imati – želi se vratiti svom životu prije rata, odnosno želi vratiti dane sjaja. Želi svijet koji više ne postoji. Zato svoju kuću ukrašava velikim, gotovo gigantskim zatamnjanim čašama s prikazom vitezova i dvorca jer zapravo čezne za fantazijom. Ta čežnja pretočena je u kostime kroz ovu veličanstveno dramatičnu haljinu od crvenog baršuna. I kroz boju i kroz opseg dizajna uspijeva nas vratiti na ono što Scarlett vidi kao sretno dane. Baš kao i tada, jarka crvena boja savršena je vizualna zamjena za njezinu volju i

temperament, a u ovom slučaju i ponos i zabludu koji idu ruku pod ruku s njezinim drugim crtama osobnosti.

Slika 29. Scarlett u crvenoj haljini od baršuna

Sve te okolnosti u njezinom životu navele su je da pokuša ponovno osvojiti Ashleyja, što izaziva ne samo gađenje cijelog grada, već i Rhettov bijes. Sve ovo dovodi je do toga da se natjera odjenuti „onakvom kakva je“ i sama prisustvuje Melanienoj zabavi. Tako se ondje pojavljuje u zagasito crvenoj haljini izvezenoj staklenim perlicama, poprilično skandaloznog vratnog izreza te se po prvi put osjeća golom. Umjesto odjeće s korzetom i predimenzioniranim podsuknjama, kroj njezine haljine pristaje uz tijelo, senzualan i suprotan komad u odnosu na ono što nose ostale žene u prostoriji. „Iako se haljina čini da ne pripada vremenu u kojem je radnja smještena, zapravo je poprilično dobro uklopljena jer indicira stil ranih 1880-ih godina kada su se počele preferirati uske svečane haljine bez rukava uz nešto draperije.“²⁷ Ova scena odvija se u doba poznatom kao zlatno doba Amerike, tj. pozlaćeno doba. U tom se razdoblju ženska moda počinje udaljavati od volana, velikih suknji s obručom i lakih tkanina, kako bi oblikovala

²⁷ Modni zamorac (2013), *Kostimi kroz film „Prohujalo s vihorom“*, <https://blog.dnevnik.hr/modnizamorac/2013/05/1631643438/kostimi-kroz-film-prohujali-s-vihorom.html> (pristupljeno 1. 3. 2022.)

prikladne dizajne izrađene od bogatih materijala poput baršuna. U tom razdoblju ženski kodeks odijevanja vlada strogim pravilima koja Scarlett krši kad stigne odjevena u svoju nevjerojatnu, ali odvažnu haljinu usred obiteljske proslave.

Slika 30. Scarlett u ikoničnoj crvenoj haljini na proslavi

Brak joj se raspada, prijatelji je odbacuju, osim slatke Melanie, te ona izmiče kontroli. Posljednji udarac zbog kojeg će se raspasti bit će smrt njezinog jedinog djeteta i gotovo trenutna smrt Melanie. Nakon toga, još jednom mijenja sve svoje bujne haljine za trijeznu crnu žalost. Možemo je vidjeti u crnoj haljini visokog ovratnika što vizualno naglašava ideju da se ona guši u svom životu. U tom trenutku apsolutne bijede shvaća da nikada nije trebala progoniti Ashleyja i da je cijelo to vrijeme voljela Rhetta. I tako trči natrag kući samo da bi zatekla Rhetta koji će je ostaviti. Pokušava ga uvjeriti, ali bilo mu je dosta, ostavljajući je samu u njezinom raspadajućem svijetu. *Zameo ih vjetar* orijentir je kina iz mnogih i nebrojenih razloga. Scarlett je nevjerojatno dobro zaokružen lik. Njezine motivacije, želje i brige pomažu u razumijevanju lika koji bi trebao biti neugodan i zao, ali previše je ljudski da biste ga mrzili. Ona je definitivno jedan od najboljih ženskih likova ikada napravljenih. Film je zapamćen i po postavljanju kanona o tome što bi kostimirana drama trebala biti – od ogromnog broja kostima na ekranu do nevjerojatnih narativnih detalja koji stoje iza samih dizajna. Upravo to postavlja ljestvicu jako visoko, i dugi niz godina nijedna druga kostimirana drama nije ju nadmašila.

5. PRAKTIČNI DIO RADA

5.1. Karakterizacija lika Scarlett O'Hara

Protagonist filma *Zameo ih vjetar* je Scarlett, tamnokosa, zelenooka ljepotica iz Georgije koja se bori s teškoćama građanskog rata. Scarlett više pokazuje očevu tvrdoglavost nego majčine profinjene južnjačke manire. Iako se u početku nastoji lijepo ponašati, njezini se instinkti suprotstavljaju društvenim ograničenjima. Odlučnost je crta koja definira Scarlett i tjera je da postigne sve što želi na bilo koji način. Ta se odlučnost najprije očituje u njezinim narcisoidnim i ponekad zabadajućim pokušajima da pobudi divljenje svakog mladića u susjedstvu. Kasnije, pod prijetnjom gladi, pa čak i smrti, odlučna je preživjeti i to čini tako što bere pamuk, upravlja cijelom svojom plantažom, stvara uspješan posao, pa čak i ubija čovjeka. Scarlett posjeduje izvanredan talent za poslovanje i vodstvo. Ona vraća očevu plantažu, Taru, nakon što ju je rat desetkovao, i postiže veliki uspjeh sa svojom pilanom u Atlanti. Unatoč svojoj oštroj inteligenciji, ona nema gotovo nikakvu sposobnost razumijevanja motivacije i osjećaja sebe ili drugih. Scarlett živi svoj život racionalno – ona odlučuje što je uspjeh, pronalazi najučinkovitija sredstva za uspjeh i ne uzima u obzir pojmove poput časti i ljubaznosti. Često tvrdi da ne vidi druge izbore osim onih koje sama napravi. Scarlettin razvoj točno odražava razvoj Juga. Ona se mijenja od razmažene tinejdžerice do vrijedne udovice, kasnije i bogate oportunistice, odražavajući promjenu Juga od društva dokolice do opkoljene nacije. Scarlett utjelovljuje i Stari i Novi Jug. Drži se Ashleyja koji simbolizira idealizirani izgubljeni svijet viteštva i manira, ali se izvrsno prilagođava surovom i oportunističkom svijetu Novog Juga, naposljetku se držeći opasnog Rhetta koji, poput Scarlett, simbolizira kombinaciju starog i novog.

5.2. Kostimografska mapa

5.3. Proces izrade odabranih šešira

Šešir velikog oboda

Šešir malog oboda

U sklopu eksperimentalnog dijela izrađivala sam dva šešira, jedan velikog i jedan malog oboda. Materijali koje sam koristila prilikom izrade šešira malog oboda su pliš u crvenoj boji i saten u bordo i zelenoj boji. Šešir odgovarajućeg oblika s obodom bilo je potrebno presvući u bordo satensku tkaninu koju sam pomoću vrućeg ljepila postavila na oglavlje i postepeno lijepila oko postojećeg oblika šešira. Nakon što sam presvukla željeno oglavlje, oko istog sam ušila traku pliša širine pet centimetara kako bih postigla izraženiju efektnost. Pomoću crvenog pliša izradila sam trake širine sedam, a duljine četrnaest centimetara koje sam potom ručno pričvrstila s unutrašnje strane oglavlja. Obod šešira obrubila sam kosom satenskom trakom u bordo boji. Pomoću ta tri materijala sašila sam i detalje u obliku ruža različitih veličina kojima sam ukasila šešir. Prilikom izrade šešira velikog oboda koristila sam crno-bijeli dekorativni materijal, kao i saten u zelenoj boji. Širina oboda iznosi 26 centimetara, a kako bih dobila na čvrstini između tih dvaju slojeva, postavljen je karton istog oblika. Za unutrašnji dio šešira koristila sam šešir u bijeloj boji koji je oblikom odgovarao istom. Traka zelenog satena koja obrubljuje unutrašnji šešir krojena je u kosini (45 stupnjeva) širine pet centimetara. Također, skrojila sam dvije trake zelenog satena širine sedam, a duljine četrnaest centimetara koje sam ručno ušila s unutrašnje

strane oglavlja. Šeširi su izrađeni uz stručno vodstvo doc. dr. art. Ivane Bakal i stručne suradnice mag. ing. Đurđice Kocijančić u prostoru šivaone Tekstilno-tehnološkog fakulteta (TTF).

PROCES KROJENJA I IZRADE

1. Šešir malog oboda

Oblikovanje oboda iz već postojećeg šešira

Presvlačenje oglavlja u bordo satensku tkaninu pomoću vrućeg ljepila

Krojenje traka od crvenog pliša

Spajanje oglavlja i oboda

Ušivanje satenske kose trake na obod šešira

Krojenje traka za izradu ružica

Izrađivanje ružica i mašne

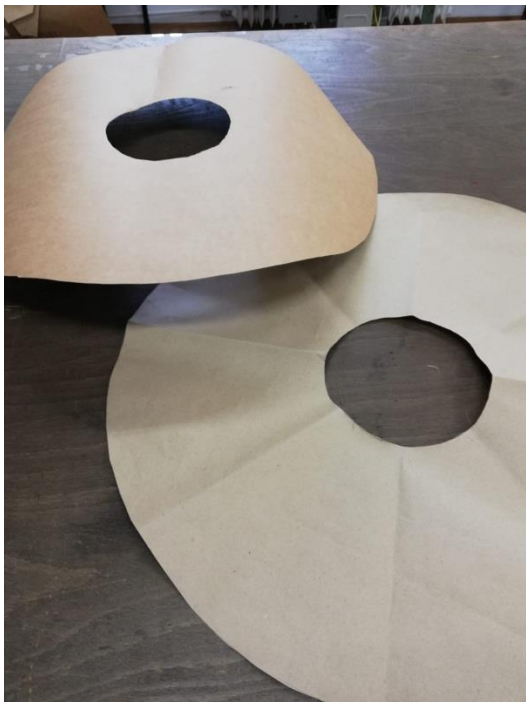
Postavljanje (lijepljenje) ružica na šešir

FOTOGRAFIJE REALIZIRANOG ŠEŠIRA

2. Šešir velikog oboda

Izrada kroja oboda iz čvrstog kartona

Izrada kroja oboda iz dekorativnog materijala

Izrađivanje kroja i šivanje traka od zelenog satena

Spajanje ogavlja i oboda

Ručno ušivanje zelene trake na mjestu spajanja oglavlja i oboda

FOTOGRAFIJE REALIZIRANOG ŠEŠIRA

6. ZAKLJUČAK

Zameo ih vjetar povijesna je fikcija smještena za vrijeme Američkog građanskog rata i poslužila je kao referentna točka za mnoge rasprave o ratu, ropstvu, rasi, prilagodbi radi preživljavanja i vrijednostima. Scarlett O'Hara u središtu je priče – razmažena, brzopleta tinejdžerka koja je iznenada prisiljena suočiti se s brakom, roditeljstvom, udovištvom, gladovanjem i siromaštvom u brzom nizu te odlučuje učiniti sve što je u njezinoj moći kako bi pronašla sigurnost od tih borbi. Scarlettin lik prikazan u romanu i filmu iz 1939. na prvi je pogled beskrupulozan i sebičan, ali razvoj njezina lika u konačnici prikazuje višestruke stigme koje podupiru temu o kojoj je pisala Mitchell. U rijetkom intervjuu, Mitchell je priznala da je tema romana „preživljavanje“, posebice prikazano istraživanje ljudskog ponašanja u suočavanju s katastrofom Građanskog rata. Desetljećima kasnije, književni kritičari i autori slažu se da je Scarlettina revolucija od razmažene, bogate djevojke, što je tipično za njezin socioekonomski

status, do neovisne žene u nemilosrdnom društvu i nestabilnoj ekonomiji, dokaz razvoja Mitchellinog lika.²⁸

Osobnost svakog lika uvelike se odražava i u kostimima koje uloga nosi. Jedan od najvećih izazova kostimografa filma *Zameo ih vjetar* Waltera Plunketta bilo je stvaranje povijesno točne mode za otprilike 15-ogodišnje razdoblje u kojem se film odvija. Plunkett je morao započeti sa širokim suknjama s obručima i volanima iz razdoblja prije rata, a zatim prijeći na stvaranje odjeće za teška vremena Rekonstrukcije. Posljednja trećina filma događa se tijekom 1870-ih godina. Ovo razdoblje u američkoj povijesti poznato je kao pozlačeno doba, djelomično zbog ukrašenog dizajna koji je bio omiljen u modi i dizajnu interijera. Ženska moda odmaknula se od volana, suknji s kolutima i laganih tkanina iz razdoblja prije rata, kako bi sadržavala dizajne koji su pristajali uz tijelo od bogatih materijala poput baršuna. Walter Plunkett do danas je jedan od najplodnijih kostimografa koji su radili u Hollywoodu. Još je važnija činjenica da je tijekom svojih aktivnih godina bio jedini aktivni dizajner koji je svoje napore ograničio na stilski kostim, činjenica koja ga je pomogla pretvoriti u priznatog autoriteta u ovom području. *Zameo ih vjetar* nije u potpunosti izuzet od te prakse i, dok je Plunkett uspio uključiti mnogo povijesno točnih kostima u film, još uvijek postoji nekoliko slučajeva u kojima je od njega zatraženo da modificira haljine u korist silueta iz 1930-ih godina. Unatoč tome, i dalje se ističe kao jedan od povijesno najpreciznijih (u pogledu kostima) hollywoodskih filmova zlatnog doba, zbog čega je postao glavna referentna točka za ljubitelje kostimirane drame. Zaslužan je za jedan od najpoznatijih filmskih kostima ikada napravljenih – baršunastu haljinu u boji mahovine, izrađenu od obiteljskih draperija, koju Scarlett O'Hara nosi kako bi namamila Rhetta Butlera da je oženi. Plunkett je suprotstavio promjene u Scarlettinim životnim okolnostima odijevajući je u lagani organdi, til i pamuk u prvoj polovici filma, dok ju je u drugoj polovici, kako bi pokazao novu razinu bogatstva nakon vjenčanja, odjenuo u svilu i brojne baršunaste haljine raznih boja dragulja.

Svaki odjevni predmet koji se nosi u filmu smatra se kostimom. Kostimi su jedni od mnogih alata koje redatelj koristi za ispričati priču. Kostimi prenose detalje i osobnost lika publici te pomažu glumcima da se transformiraju u nove i uvjerljive uloge na ekranu. Kao izvedbeni dio kostima Scarlett O'Hara, izrađena su dva stilska šešira koja su realizirana preinakom suvremenih ljetnih šešira uz postupke šivanja, lijepljenja i likovnih ukrašavanja. Postupkom se

²⁸ Lacy S., *Margaret Mitchell: Američka buntovnica: Intervju s Margaret Mitchell iz 1936* (2012), <https://www.pbs.org/wnet/americanmasters/margaret-mitchell-american-rebel-interview-with-margaret-mitchell-from-1936/2011/> (pristupljeno 22. 8. 2022.)

dokazalo kako je, uz vještinu postupka izrade, moguće kvalitetno reinterpretirati oglavlja iz tog povijesnog vremena.

7. POPIS LITERATURE

Knjige:

1. Severa, Joan L. *Dressed for the Photographer: Ordinary Americans and Fashion 1840-1900*. Kent, Ohio: Kent State UP, 1995.
2. Tortora, Phyllis G. i Eubank, Keith. *Survey of Historic Costume*, 5th ed. New York: Fairchild Books, 2010.
3. Cumming, Valerie (ur.). *Rječnik povijesti mode*. New York: Berg, 2010.

Internetske stranice:

1. Fashion and history timeline, *1860-1869, 19th century, decade overview*, <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1860-1869/> (pristupljeno 20. 3. 2022.)
2. Fashion and history timeline, *1860-1869, 19th century, decade overview*, <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1860-1869/> (pristupljeno 20. 3. 2022.)
3. Victoria and Albert museum, *History of Fashion 1840 – 1900*, <http://www.vam.ac.uk/content/articles/h/history-of-fashion-1840-1900/> (pristupljeno 25. 3. 2022.)
4. Victoria and Albert museum, *History of Fashion 1840 – 1900*, <http://www.vam.ac.uk/content/articles/h/history-of-fashion-1840-1900/> (pristupljeno 25. 3. 2022.)
5. Victoriana magazine, *Victorian Men Clothing from the 1870s*, <http://www.victoriana.com/Fashion/victorianclothing/victorianmen.html> (pristupljeno 3. 4. 2022.)

6. How do we run on, *The Talented Mr. Plunkett and the Costumes of "Gone with the Wind"*, <http://gwtwscrapbook.blogspot.com/2010/09/talented-mr-plunkett-and-costumes-of.html#.YlbKHHpBxPY> (pristupljeno 4. 5. 2022.)
7. Hargrove R. Eugenia, *Remembering costume designer Walter Plunkett* (2019), <https://www.theageofgrace.com/2019/06/09/remembering-costume-designer-walter-plunkett/> (pristupljeno 4. 5. 2022.)
8. Williams L., *Walter Plunkett – Fashion Historian - Walter Plunkett (1902-1982)*, <https://blog.seamwork.com/inspiration/walter-plunkett/> (pristupljeno 4. 5. 2022.)
9. How do we run on, *The Talented Mr. Plunkett and the Costumes of "Gone with the Wind"*, <http://gwtwscrapbook.blogspot.com/2010/09/talented-mr-plunkett-and-costumes-of.html#.YlbKHHpBxPY> (pristupljeno 4. 5. 2022.)
10. Garrett A. (2016), *The Costumes of "Gone With the Wind": Scarlett's White Ruffle Dress*, <http://www.oldhollywoodfilms.com/2016/07/the-costumes-of-gone-with-wind.html> (pristupljeno 10. 4. 2022.)
11. Garrett A. (2016), *The Costumes of "Gone With the Wind": Scarlett's Barbecue Dress*, http://www.oldhollywoodfilms.com/2016/07/the-costumes-of-gone-with-wind_12.html (pristupljeno 10. 4. 2022.)
12. Garrett A. (2016), *The Costumes of "Gone With the Wind": Scarlett O'Hara's Curtain Dress*, <http://www.oldhollywoodfilms.com/2016/07/the-costumes-of-gone-with-wind-scarlett.html> (pristupljeno 10. 4. 2022.)
13. Garrett A. (2016), *The Costumes of "Gone With the Wind": Scarlett O'Hara's Red Ballgown*, <http://www.oldhollywoodfilms.com/2016/08/the-costumes-of-gone-with-wind-scarlett.html> (pristupljeno 10. 4. 2022.)
14. The International Association for Media and History (2020), *Glamour: The Influence of Vivien Leigh's Film Costumes on Dressmaking Patterns of the 1930s and 1940s*, <http://iamhist.net/> (pristupljeno 10. 4. 2022.)
15. Modni zamorac (2013), *Kostimi kroz film „Prohujalo s vihorom“*, <https://blog.dnevnik.hr/modnizamorac/2013/05/1631643438/kostimi-kroz-film-prohujali-s-vihorom.html> (pristupljeno 1. 3. 2022.)

16. Modni zamorac (2013), *Kostimi kroz film „Prohujalo s vihorom“*,
<https://blog.dnevnik.hr/modnizamorac/2013/05/1631643438/kostimi-kroz-film-prohujali-s-vihorom.html> (pristupljeno 1. 3. 2022.)

17. Modni zamorac (2013), *Kostimi kroz film „Prohujalo s vihorom“*,
<https://blog.dnevnik.hr/modnizamorac/2013/05/1631643438/kostimi-kroz-film-prohujali-s-vihorom.html> (pristupljeno 1. 3. 2022.)

18. Modni zamorac (2013), *Kostimi kroz film „Prohujalo s vihorom“*,
<https://blog.dnevnik.hr/modnizamorac/2013/05/1631643438/kostimi-kroz-film-prohujali-s-vihorom.html> (pristupljeno 1. 3. 2022.)

8. POPIS LIKOVNIH PRILOGA I FOTOGRAFIJA

Slika 1. Krinolina u obliku kaveza - obruči od čelične žice i platnene trake, cca. 1865. g.
<https://fashionhistory.fitnyc.edu/1860-1869/> (pristupljeno 20. 3. 2022.)

Slika 2. Dnevna haljina, 1860. – 1862. g.
<https://www.philamuseum.org/collection/object/72075> (pristupljeno 20. 3. 2022.)

Slika 3. Poslijepodnevna haljina, cca. 1865. g.
<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/155668> (pristupljeno 20. 3. 2022.)

Slika 4. Haljina, 1868. – 1869. g. <https://collections.vam.ac.uk/item/O34678/dress-unknown/>
(pristupljeno 20. 3. 2022.)

Slika 5. *The Crown Princess of Prussia i Prince Henry*, listopad 1863. g.
<https://www.rct.uk/collection/search#/16/collection/2900819/the-crown-princess-of-prussia-princess-royal-of-england-and-prince-henry> (pristupljeno 22. 3. 2022.)

Slika 6. *Garibaldi dresses*, ožujak 1862. g. <https://digitalcollections.nypl.org/items/510d47e1-3a4c-a3d9-e040-e00a18064a99> (pristupljeno 22. 3. 2022.)

Slika 7. *Crinolina, Crinolette, Bustle* <https://www.pinterest.co.uk/pin/179510735126186029/>
(pristupljeno 25. 3. 2022.)

Slika 8. Moda oglavlja i frizura, 1868. g.

<https://digitalcollections.lib.washington.edu/digital/collection/costumehist/id/167>

(pristupljeno 25. 3. 2022.)

Slika 9. Moda oglavlja i frizura 1860-ih godina

<https://www.istockphoto.com/vector/victorian-ladies-hairstyle-and-hats-1860s-gm646447550-117242923> (pristupljeno 25. 3. 2022.)

Slika 10. Ženska moda 1870-ih i 1880-ih godina <https://bellatory.com/fashion-industry/The-Bustle-Era-Womens-Fashions-of-the-1870s-1880s> (pristupljeno 25. 3. 2022.)

Slika 11. Era bustlea se mijenjala: razdoblje od 1868. do 1876. označava prvu ili ranu eru, od 1877. do 1882. njegovao se prirodan izgled, dok od 1880-ih do kraja desetljeća traje druga era i on se polako uklanja iz upotrebe <https://www.quora.com/What-kind-of-clothing-was-popular-for-men-and-women-in-America-in-the-1870s> (pristupljeno 25. 3. 2022.)

Slika 12. Dnevna haljina, 1870. g. <https://collections.mfa.org/objects/116000> (pristupljeno 30. 3. 2022.)

Slika 13. Muška viktorijanska odjeća, 1868. g. <http://www.victoriana.com/Mens-Clothing/mens-clothing-1868.html> (pristupljeno 3. 4. 2022.)

Slika 14. Tzv. *sack* odijelo, 1865. – 1870. g.

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/83181> (pristupljeno 3. 4. 2022.)

Slika 15. Muška silueta, 1871. g. <https://www.gentlemansgazette.com/tuxedo-black-tie-guide/black-tie-tuxedo-history/early-victorian-black-dominates/> (pristupljeno 4. 5. 2022.)

Slika 16. Walter Plunkett <https://www.theageofgrace.com/2019/06/09/remembering-costume-designer-walter-plunkett/> (pristupljeno 4. 5. 2022.)

Slika 17. Plunkettove skice za film *Prohujalo s vihorom*

<https://www.theageofgrace.com/2019/06/09/remembering-costume-designer-walter-plunkett/> (pristupljeno 4. 5. 2022.)

Slika 18. Scarlett O'Hara u bijeloj haljini s volanima

<http://costumevault.blogspot.com/2017/03/gone-with-wind-birth-of-costume-drama.html> (pristupljeno 4. 5. 2022.)

Slika 19. Scarlett u haljini na roštilju Twelve Oaks

<http://costumevault.blogspot.com/2017/03/gone-with-wind-birth-of-costume-drama.html>

(pristupljeno 10. 4. 2022.)

Slika 20. Vjenčanje Scarlett i Charlesa <https://www.pinterest.com/pin/242842604887508430/>

(pristupljeno 10. 4. 2022.)

Slika 21. Udovica Scarlett u crnoj haljini nakon Charlesove smrti

<http://costumevault.blogspot.com/2017/03/gone-with-wind-birth-of-costume-drama.html>

(pristupljeno 10. 4. 2022.)

Slika 22. Scarlett u zelenoj božićnoj haljini

<http://gwtwscrapbook.blogspot.com/2010/12/doppelganger-dresses-part-16-scarletts.html#.YlbnYXpBxPY> (pristupljeno 10. 4. 2022.)

Slika 23. Scarlett u crveno-bijeloj haljini <https://mostlyfilm.com/2012/05/17/a-study-in-scarlett-part-1/> (pristupljeno 1. 3. 2022.)

Slika 24. Scarlett nakon napada Yankeeja na Atlantu

<http://costumevault.blogspot.com/2017/03/gone-with-wind-birth-of-costume-drama.html>

(pristupljeno 1. 3. 2022.)

Slika 25. Scarlett O'Hara u haljini od zelenih zavjesa

<https://www.thejamesmadisonmuseum.net/single-post/2017/04/19/museum-musings-the-curtain-dress-from-gone-with-the-wind> (pristupljeno 1. 3. 2022.)

Slika 26. Scarlett u haljini od crvenog baršuna

<http://costumevault.blogspot.com/2017/03/gone-with-wind-birth-of-costume-drama.html>

(pristupljeno 1. 3. 2022.)

Slika 27. Scarlett u jednostavnoj crnoj haljini

<https://www.pinterest.com/pin/559783428657428506/> (pristupljeno 1. 3. 2022.)

Slika 28. Scarlett u bijelo-zelenoj haljini nakon vjenčanja s Rhettom

<https://www.fanpop.com/clubs/gone-with-the-wind/images/10180909/title/rhett-scarlett-wallpaper> (pristupljeno 1. 3. 2022.)

Slika 29. Scarlett u crvenoj haljini od baršuna

<http://costumevault.blogspot.com/2017/03/gone-with-wind-birth-of-costume-drama.html>

(pristupljeno 1. 3. 2022.)

Slika 30. Scarlett u ikoničnoj crvenoj haljini na proslavi

<https://costumeloverz71.tumblr.com/post/171685596303/scarlett-oharas-vivien-leigh-red-shame-dress> (pristupljeno 1. 3. 2022.)